

alaprajz

A téгла dicsérete

Étkezni csak pontosan,
szépen...

Patinazöld étterem

Téma: a csarnok

150 éves a Főreál Budán!

A visszaperelt idő

Trendi vagy nem trendi?

Melléklet: tűzvédelem

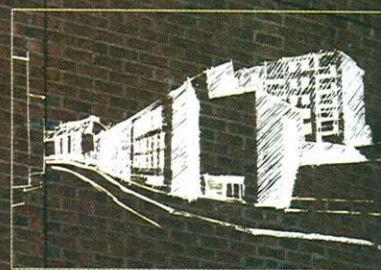
8

11. évfolyam
2004. november–december
Ára: 745 Ft
HU ISSN 1417-6939

150 éves a Főreál Budán!

A Toldy Gimnázium
bővítése, Budapest

TOLDY GIMNÁZIUM FŐREÁL

1. A Donáti utcai többszintes, „rendes ház” tömbje tetőtől talpig téglából
2. „Fent, fent a tömbök déli fényben állnak” – a téglaburkolatos ház tetőzete a felső teraszról
3. Alaprajz az alsó szinten

Dr. Reischl Gábor

Reál? – Amikor szinte kivétel nélkül humán beállítottságú igazgatói voltak, mint jelenleg Porogi András magyar-történelem szakos prózaíró?

Vajon milyen az ideális megrendelő? – Egy válasz a sok közül: reálgimnáziumban igazgató, történész, irodalmár és író!

Van egy iskola a maga 150 évével, patinás, neogót – a boltíveiről sok régi diák álmodik a mai napig... Van egy igazgató, aki a tanári kar prominens képviselőinek szívós rábeszélésére vállalta el 12 éve, a legendás Pataky Gyula magyar-történelem-testnevelő tanár három évtizedes igazgatása után, az iskola vezetését...

És ami NEM volt a 150 éves iskolának: rendes tornaterem... Az alagsori pincét „zsebtornateremnek” csúfolták, ahol a fiúk szorongtak, a jobb időket látott dísztermet a koedukálás után a lányok foglalták el.

Ennyit előtörténetként kedves Olvasó, és elnézést: a Toldy név hallatán nehéz abbahagyni az anekdotázást, hiszen nagyapám, apám, gyermekeim... összesen úgy 40 Reischl járt ebbe az iskolába.

Tornaterem kell!

Az igazgató felhívott – én örültem – szinte lehetetlen! – mondtam, majd talán mégsem! – megfutamodás és vázlatok... és a konklúzió: ide jó karban lévő, fiatalos, de tapasztalt, hagyománytisztelőt szerető és művelő, egy csipetnyi puritánsággal egységet teremteni tudó építész kell! – ki lehetne az más, gondoltam, mint Földes Laci. Mind ez hét éve történt!

Sok víz lefolyt ott lenni a Toldy alatt a Dunán, és most itt a ház a Donáti utcában, szemben az Alkotmány-bírósággal. Olyan

pőrn és egyértelműen, ahogy kell, a téglafal vonalát követve, a szomszéd házakhoz „csapódva”.

Hol a tornaterem? Kérdezhetnénk, de rögtön feltűnik az iskola udvaráról, elbújtatva a föld alá. Nem véletlen, hanem vároldali adottság! – nem lehetett mást tenni, csak a régi, hanyatt sorsú iskolai grund – ahol annak idején fociztunk – beépítésével, a szomszéd társasház jogainak tiszteletben tartásával. Tudni kell, hogy ez a telek éppen hogy elég volt egy gimnáziumi tornaterem „befogadására”, és szorosan mellette ott a térszosan kiképzett iskolaudvar és a tekintélyt sugárzó, az udvar felől négyszintes iskolaépület.

És természetesen, ahogy lenni szokott, a tornaterem funkcióhoz odacsempésztek rajztermet,

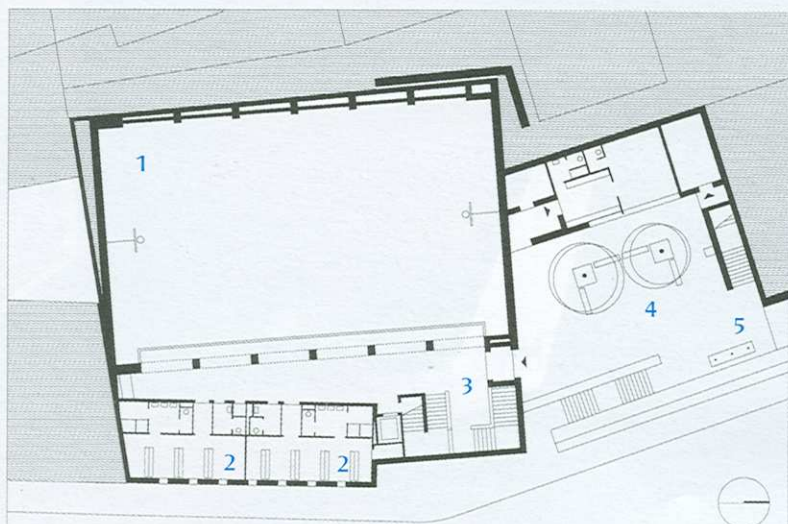
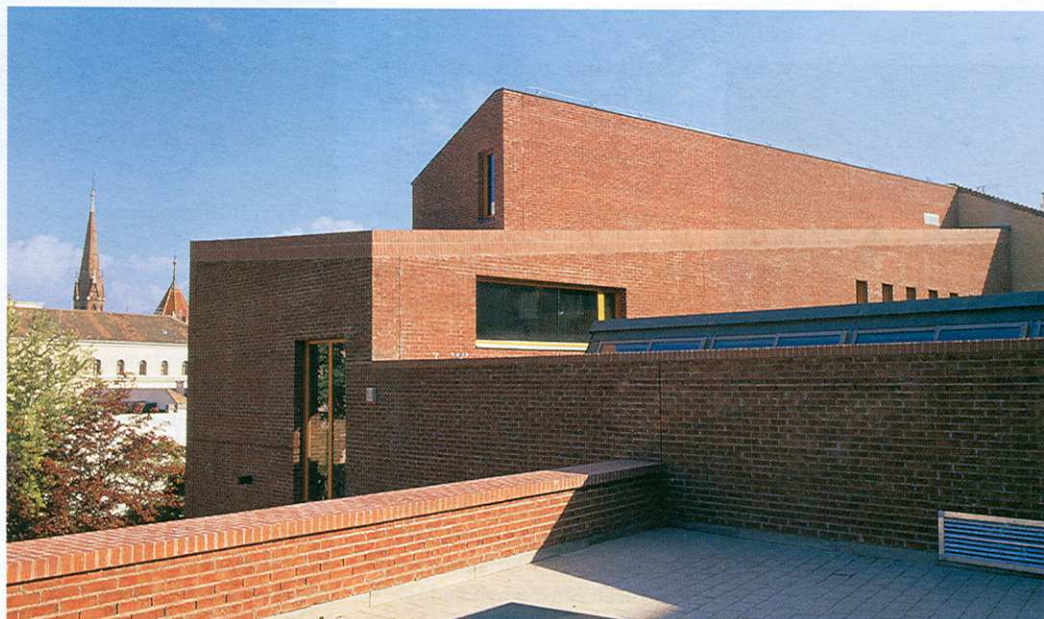
tanárit stb. Tehát mire összeállt a program, a tervező egyszerűen kijelenthette: ez fizikai képtelenség! – és ekkor születnek nagy dolgok: Mi lenne, ha keresztbe fordítanánk a csarnokot, ami ugyan átnyúlik a másik helyszínrajzi számú iskolaudvar területére? – Ilyenkor kellenek a mi „szeregetett” jogászaink és egy strapabíró megrendelő!

Így az új épület alaprajzi és tömegszerkesztése képletszerűvé válhatott: a Donáti utca vonalában egy többszintes „rendes” ház, ahol az öltözők, raktárak, valamint a rajzterem a tetőtérben vannak, mögötte pedig a nagy fesztávú tornaterem a földre rejtve, zöldtetővel. Mindez persze nem elég! – az igazi építész számára ha már lúd... legyen piazzetta is!

A piazzetta: a tervező kedvence – kinn is vagyok, meg benn is,

mégis védetten, és lehetőség a terephez, az iskola tornaudvarához, épületéhez kapcsolódni. A kis udvar két jelképszerűen telepített, majdan árnyékot adó fája még hiányzik, de nem hagyhatók el (Tadao Ando: „absztrahált természet”). A piazzettáról felmenő lépcső klasszikusan, mint a régi iskolák-líceumok udvarán, simul a támfalhoz, a támfal részeként, határozottan és mégis alázattal, jól fogja bírni a meg-megújuló diáksereg mindenkor rohamát.

Lépjünk be az épületbe. Bármelyik szinten tesszük, világosan és képletszerűen tárul fel a tornaterem maga és az egész épület közlekedési rendszere. Az első benyomás. Milyen nagy! – sokkal nagyobb, mint kintről hittük volna, ez aztán az igazi erény itt a vár lejtőjén!

1. Tornaterem
2. Öltöző
3. Függőleges közlekedő
4. Piazzetta
5. Külső lépcső

2

1. Akvarell az utcaképről
2. Téglarchitektúra egykor és ma
3. A lejárát „szelíd fényei”

A másik fantasztikus hatás a derengő fény, háttérben a tornatér természetes megvilágításának szépsége – és nem utolsósorban funkcionális szükségszerűsége! „A legjobb természetes megvilágítással rendelkező tornaterem, amit ismerek” – mondtam a megnyitóünnepségen, és valóban: most, amikor az elmúlt héten diákjaimmal igazán borongós, esőre hajló napon néztük meg az épületet, igazolta lelkesedésemet. Taníthatóan jól sikerült a „ravasz” shed-tető, ami északra néz és klasszikusan, a kiállítási termek megvilágításához hasonlóan kialakított – fufangos automatikusan záródó-nyíló, időjárásra „érzékeny” ablakokkal. Még egy fontos mozzanat! – a függőleges közlekedés és a helyiségek horizontális megközelítésének egymáshoz való viszonya. Példamutató a ház bejáratának „felfűzése” a lépcsőtérre, ami a kis alapterület ellenére, alig észrevehetően vertikális térként megfogalmazott, minden érkező szint rejtett módon „erélyként” is funkcionál. A lép-

1

csőtér vertikális megnyitásával a közlekedő rendszere levegős és áttekinthető, ami minden középületnél, különösen egy iskolánál kiemelten fontos szempont. Emődy Attila mesterem mondta annak idején a '70-es évek végén: „a középületek értékét, méltóságát a jól méretezett és jól megvilágított közlekedők adják” – talán evidens ez a megállapítás, de a helyszűkére, pénzre stb. hivatkozva gyakran elfelejtődik ez a „semmisség”. A lépcsőtér itt „beengedi” a fényt és „ad” belőle a folyosóknak is, amelyek részben már a tornatér felé „tekintgetnek”. Magam talán az egyik legnagyobb építészeti értékének ezt a kettős fényjátékot érzem: a tornatér egyenletes és funkcionálisát kiemelő megvilágítása mellett a lépcsőtér és a közlekedők derűs és egyben bensőséges, természetes fényét. Még egy fontos térbeli megol-

dás: a tervező(k), helyesen, a fel-tárfolyosókkal korrigálták a telek hátsó határának és a Donáti utca vonalának eltérő koordinátáit. Így érdekesek és használati szempontból kifogástalanul működve funkcionálnak, a minél kevesebb diák, annál keskenyebb folyosó „elvét” követve. Az épület anyaghasználata is olvashatóan egyértelmű: az érzelem és a racionalitás kettősségének egysége itt is tetten érhető. A téglá használatának jelenkori indokoltóságát itt a Várban több jól sikerült épület bizonyítja, a közeli Wallenberg ház (Csomai-Reimholz), a kissé távolabbi Medve utcai iskola bővítése (szintén tornaterem, Sólyom-Cságyoly) és még néhány egyéb ház. Természetesen – ahogy az írás kezdetén is említettem – a Toldy Ferenc Gimnázium épülete és udvarának markáns támfala miatt itt kötelezően a téglát kel-

3

4

lett használni. A tervezők a „kötelező kúr” megfutasán túl a „szabadon választott” szakaszban is biztos kézzel és érzékkel választottak anyagokat. A fatáblás burkolatok, korlátok meleg hatását ellenpontoszza a nyersbeton födémek szikársága és szigorú anyagszerűsége.

Talán itt megállhatunk egy szóra: hiszen annyi, de annyi zavar és félreértés van ezzel a szegény betonnal kapcsolatban... ami persze érthető, hiszen egykor érdemtelenül magasztalták, majd háborús bunkerként herdálták, vagy éppen házgyári kaszárnyák alapanyagaként, szintén a bunkerhatás reménytelenségével terhelték meg. „Szegény” beton próbált megfelelni annak, amit mi kényszerítettünk rá, nem az ő hibája, ha kerékbe törjük, enged az erőszaknak. Pedig a vassal házasítva ő tud elég jó lenni, terhet hordani pilléreként és tereket lezárni födémként, különösen, mikor rendszeresen megterheljük, akár mint itt az iskolában nyüzsgő diáksereg, vagy a tornater felett földdel, növényzettel.

Voltak persze itt is problémák, éppen a tornater igazán profi módon megtervezett gerenda-fiókgerenda-shed-tetős kombinációjú nyersbeton födémének kivitelezésénél „felejtette el” a kivitelező a folyosóknál, lépcsőtérnél még tudott és alkalmazott technológiai gondosságot. Földes Laci futott ide-oda, hogy javíttassa a dolgot. Ismert a történet, tapickoljuk be, fessük le, mondják a „hozzaértők” könnyedén, mintha egy vályogfalról lenne szó. A tervező kénytelen volt megkérni, hogy írjak egy hiteles szakvéleményt, miért nem jók az elkendőző hadműveletek. Az érvelésem lényege az volt, hogy a nyersbeton speciális mű-

kő, és ahhoz hasonlóan kell vele bánni, a műkővet nem festjük, hanem stokkoljuk vagy csiszoljuk. A tornaterem tetején szerkezeti betonnál a stokkolás nem jó megoldás, csiszolni kell! A tervező az igazgató úrral együtt elérte a nem kis költségű munka elvégzését, és az eredmény mutatja, nem szabad ilyen „egyértelmű” esetben megalkudnunk. Laci is megnyugodott, és ahogy ő mondta, most már a gyerekek is nyugodtan felrúghatják a labdát a mennyezetre, nem fog károsodni, és még a nyoma sem fog látszani az idők folyamán. Még egy anyaghasználati érdekesség a tornaúdvár felé lejtő téglával való lefedése.

Hűű! – sóhajtottam, amikor észrevettem a megnyitón, kérdeztem is a tervezőket merészsgükről, mondták, sok munka volt, drukkolok, hogy az idő őket igazolja!

Kedves Olvasóim! Talán érzitek, örülök ennek a „történetnek”, és kérem, fogadjátok szeretettel ezt az új épületet ott a vár oldalában! Érdeemes elballagni – szigorúan gyalog – bármilyen időben, mert arrafelé nincs rossz idő, az utcák tudják a dolgukat, vezetnek a vizet, a hőt, ahogy kell. Ez az épület is tudja a dolgát, láthatóan, de szerényen, méltósággal és rejtett szépségekkel neveli a diákokat, ami a legfontosabb! Még egy tanács: ha ott vagytok, simogassátok meg a rézkilincset a Donáti utcában a bejáratnál, nem fog megmarni az oroszlán, ami kitartó tervezői utánajárás révén készült el, az eredeti, 150 éves, Toldy Ferenc utcai főkapu oroszlánt formázó kilincsének másolataként.

Építész:

Földes László,

Pethő László, Mórocz Tamás
(Földes és Társai Építésziroda Kft.)

Építész munkatársak:

Bukta Csaba, Fuferenda Edit,
Fülöp Veronika, Klimaj Livia,
Schiller Ádám

Épületszerkezet: Becker Gábor

Statika:

Szőnyi László, Szabó István

Gépészet: Oltvai András,

Oltvai Tamás, Lengyel Zsolt

Elektromos terv: Oláh Andor

Környezet: Bán Karolin

Külső közmű: Kádár László

Mélyépítés: Bólya János

Tűzvédelem: Papp László

Sporttechnológia:

Mihalek István

Oroszlános kilincs:

Nagy József iparművész

Építtető: Budavári Ökormányzat

Polgármesteri Hivatala

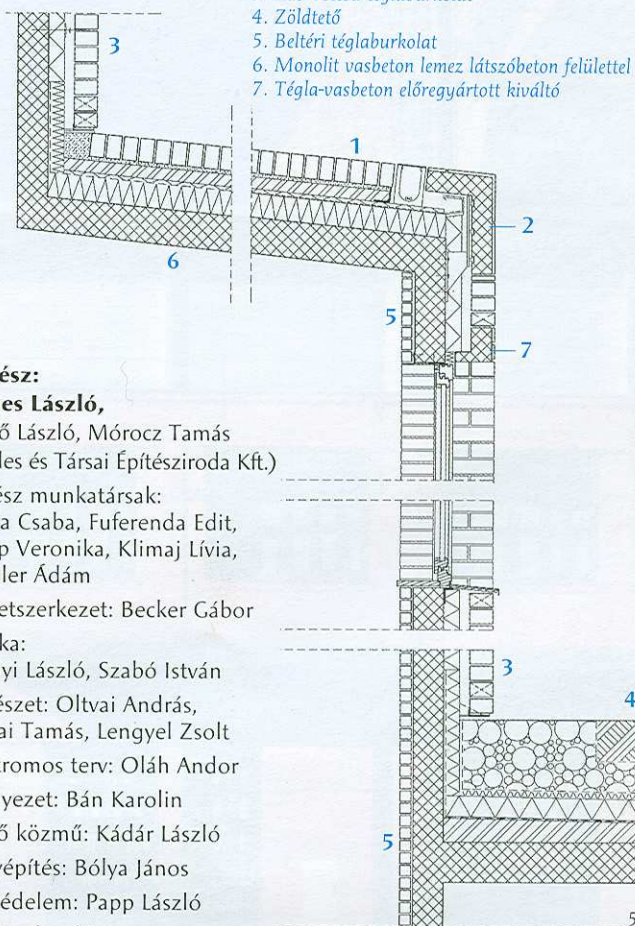
Lebonyolító: Óbuda-Újlak Rt.

Kivitelező:

Magyar Épületszerelő Rt.

Fotó: Häider Andrea

1. Fagyálló téglaburkolat
2. Téglavasbeton előregyártott átfordulóelem
3. Kézi vetésű téglaburkolat
4. Zöldtető
5. Beltéri téglaburkolat
6. Monolit vasbeton lemez látszóbeton felülettel
7. Téglavasbeton előregyártott kiváltó

4. A tornaterem a shed-tetővel
5. Téglahomlokzat és -tető
6. Metszet a lépcsőn és a tornatermen át

